

Dosarul nr. 3ra-794/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: I. Chirtoaca)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Minciuna, V. Mihaila, V. Sîrbu)

DECIZIE

18 septembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Oleg Sternioală
Iurie Bejenaru
Nina Vascan
Victor Burduh
Sveatoslav Moldovan

examinând recursul depus de societatea pe acțiuni „CET-Nord”,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de societatea pe acțiuni „CET-Nord” împotriva Agenției Rezerve Materiale a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova cu privire la contestarea actului administrativ,

împotriva deciziei din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul depus de către societatea pe acțiuni „CET-Nord” și s-a menținut hotărârea din 03 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru

c o n s t a t ă:

La 22 martie 2018 societatea pe acțiuni „CET-Nord” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Agenției Rezerve Materiale cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea acțiunii a indicat că prin pct. 1 din Hotărârea nr. 20 din 20 ianuarie 2009 „Cu privire la eliberarea unor bunuri materiale din rezervele materiale de stat”, pentru asigurarea funcționării continue a întreprinderilor de generare a energiei electrice și a energiei termice și în temeiul Legii nr. 589 din 22 septembrie 1995 privind rezervele materiale de stat și de mobilizare, Guvernul a hotărât ca Agenția Rezerve Materiale să elibereze din rezervele materiale de stat, pe bază de contract, cu titlu de împrumut pe termen scurt, păcură societății pe acțiuni „CET-Nord” – 1500 tone.

Potrivit pct. 2 din aceeași Hotărâre de Guvern, eliberarea păcurii urma să fie efectuată prin derogare de la prevederile Regulamentului cu privire la rezervele materiale de stat, fără depunerea plății pentru garanție și achitarea plății pentru împrumut.

Conform pct. 3 din Hotărârea nominalizată, societatea pe acțiuni “CET-Nord” trebuia să restituie păcura împrumutată conform contractelor încheiate cu Agenția Rezerve Materiale, 60 de tone - în trimestrul IV, anul 2017.

Conform art. 602 alin. (1) din Codul civil, (până la modificările operate prin Legea privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative nr. 133 din 15 noiembrie 2018, în vigoare din 14 ianuarie 2019, cu unele excepții), în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă.

Potrivit art. 603 alin. (1) din Codul civil, debitorul poartă răspundere numai pentru dol (intenție) sau culpă (imprudență sau neglijență) dacă legea sau contractul nu prevede altfel sau dacă din conținutul sau natura raportului nu reiese altfel.

Reieșind din prevederile art. 624 alin. (5) din Codul civil, debitorul nu este obligat să plătească penalitate în cazul în care neexecutarea nu se datorează vinovăției sale.

La 16 ianuarie 2018, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 44 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, prin care a fost prelungit termenul de restituire a păcurii împrumutate, cu stabilirea unui nou grafic de rambursare a acesteia în rezervele materialele ale statului.

Proiectul Hotărârii menționate a fost avizat pozitiv de către mai multe autorități abilitate, fapt bine cunoscut și de către Agenția Rezerve Materiale.

La 15 ianuarie 2018 a recepționat scrisoarea Agenției Rezerve Materiale nr. 0106-17 din 11 ianuarie 2018, la care a fost anexată decizia nr. 03 din 11 ianuarie 2018 „Cu privire la aplicarea sancțiunilor pecuniare”, prin care s-a încasat din contul său suma de 42.084,70 de lei cu titlu de sancțiune pecuniară, ceea ce constituie 1% din costul bunurilor materiale nelivrate în minus în rezervele materiale ale statului pentru fiecare zi de întârziere în primele 10 zile, conform următorului calcul: 60 de tone de păcură × 7.014,11 lei pentru o tonă de păcură × 1% = 4.208,47 de lei × 10 zile = 42.084,70 de lei.

La 08 februarie 2018 s-a adresat Agenției Rezerve Materiale cu cererea prealabilă nr. 06-jur/105, solicitând anularea deciziei nr. 03 din 11 ianuarie 2018 și revocarea scrisorii nr. 0106-17 din 11 ianuarie 2018.

Prin răspunsul Agenției Rezerve Materiale nr. 0106-103 din 16 februarie 2018, cererea prealabilă a fost respinsă ca neîntemeiată.

Consideră societatea pe acțiuni “CET-Nord” că ilegal și neîntemeiat i s-a aplicat sancțiuni pecuniare în mărime de 42.084,70 de lei pentru nerestituirea a 60 de tone de păcură în trimestrul IV a anului 2017 în rezervele materiale ale statului, deoarece prin Hotărârea de Guvern nr. 44 din 16 ianuarie 2018 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, a fost prelungit termenul de restituire a păcurii, până în trimestrul IV, anul 2018.

Mai mult ca atât, se află într-o situație financiară dificilă datorită neajustării tarifului la energia termică pentru perioada 2011 – 2017 din care cauză a suportat pierderi financiare anuale în mărime de 15 milioane de lei, iar pentru perioada indicată peste 70 de milioane de lei.

Materialele pentru ajustarea tarifului au fost transmise Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în luna ianuarie 2013, iar tariful a fost modificat la 24 martie 2017.

Situația financiară a societății pe acțiuni „CET-Nord” este agravată de societatea pe acțiuni „Moldovagaz” și întreprinderea afiliată ei societatea cu răspundere limitată „Bălți-Gaz”, care au blocat toate conturile sale în scopul asigurării plății datoriei de peste 230 milioane de lei.

Toate sursele financiare acumulate sunt transmise creditorilor sus-vizați în contul plăților curente conform condiției impuse de societatea pe acțiuni „Moldovagaz”.

Afară de aceasta, implementează un proiect investițional finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în cadrul căruia rambursează aceste cheltuieli.

Potrivit contractului nr. 3 din 07 ianuarie 2009 încheiat cu Agenția Rezerve Materiale, prețul unei tone de păcură este de 5.300 de lei, respectiv din această sumă urma să fie calculată penalitatea, dar nu din suma de 7.014,11 lei indicată de către pârâtă în decizia nr. 03 din 11 ianuarie 2018.

A cerut societatea pe acțiuni „CET-Nord” admiterea acțiunii și anularea deciziei nr. 03 din 11 ianuarie 2018 „Cu privire la aplicarea sancțiunilor pecuniare” a Agenției Rezerve Materiale, cu revocarea scrisorii nr. 0106-17 din 11 ianuarie 2018.

Prin hotărârea din 03 august 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul depus de către societatea pe acțiuni „CET-Nord” și s-a menținut hotărârea din 03 august 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

Instanțele de judecată au motivat soluțiile că Hotărârea Guvernului nr. 44 din 16 ianuarie 2018 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, prin care a fost modificat pct. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009, referitor la prelungirea termenului de restituire a păcurii împrumutate, a intrat în vigoare la data de 19 ianuarie 2018 și nu are caracter retroactiv.

Respectivul act normativ nu poate fi aplicat anului 2017, or, acesta prevede prima perioadă de restituire a bunurilor materiale din rezervele materiale de stat – trimestrul IV al anului 2018, începând cu data intrării acesteia în vigoare.

La 18 mai 2019 societatea pe acțiuni „CET-Nord” prin reprezentantul Adrian Crasnobaev în baza procurii nr. 06-jur/015 din 04 ianuarie 2019, a depus recurs nemotivat împotriva deciziei instanței de apel, iar ulterior la 20 iunie 2019 a prezentat partea motivată a recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 03 august 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei decizii noi de admitere a acțiunii.

În susținerea recursului societatea pe acțiuni „CET-Nord” a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

A indicat că instanța de apel la emiterea deciziei recurate a ignorat faptul că prin Hotărârea Guvernului nr. 44 din 16 ianuarie 2018 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, a fost prelungit termenul de restituire a păcurii împrumutate, după cum urmează: 60 de tone – în trimestrul IV, anul 2018; 60 de tone – în trimestrul I, anul 2019; 60 de tone – în trimestrul II, anul 2019; 60 de tone – în trimestrul III, anul 2019; 60 de tone – în trimestrul IV, anul 2019; 66 de tone – în trimestrul I, anul 2020; 66 de tone – în trimestrul II, anul 2020; 66 de tone – în trimestrul III, anul 2020 și 71,364 de tone – în trimestrul IV, anul 2020;

Despre intenția Guvernului cu privire la prelungirea termenului de restituire a păcurii din trimestrul IV, anul 2017 către trimestrul IV, anul 2018, rezultă și din scrisoarea Ministerului Economiei și Infrastructurii al Republicii Moldova nr. 06/1-4426

din 04 august 2017, prin care proiectul Hotărârii de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009, a fost expediat spre avizare și examinare în adresa Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, Agenției Rezerve Materiale, societății pe acțiuni „Termoelectrica” și societății pe acțiuni „CET-Nord”.

La data de 11 ianuarie 2018 Agenția Rezerve Materiale cunoștea despre modificările care urmau a fi operate de către Guvern în Hotărârea nr. 20 din 20 ianuarie 2009, însă în pofida acestui fapt, a emis decizia nr. 03 din 11 ianuarie 2018, prin care i-au fost aplicate sancțiuni pecuniare în mărime de 42.084.70 de lei, pentru nerestituirea păcurii împrumutate în trimestrul IV, anul 2017.

Situația economico-financiară precară a fost stabilită și confirmată chiar de Guvernul Republicii Moldova, care prin Hotărârea nr. 44 din 16 ianuarie 2018 a prelungit termenul de restituire a păcurii, stabilind pentru societatea pe acțiuni „CET-Nord” un nou grafic de rambursare a păcurii eliberate de Agenția Rezerve Materiale.

Calcularea penalității de către Agenția Rezerve Materiale vine în contradicției cu prevederile art. 624 alin. (5) din Codul civil, care cert stabilește faptul, că debitorul se exonerează de la plata unor penalități în cazul când neexecutarea obligațiilor este justificată și nu se datorează unei vinovăției sale.

Conform art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Din materialele cauzei rezultă că copia deciziei din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată în adresa societății pe acțiuni „CET-Nord” la 18 aprilie 2019, însă nu se atestă date când a fost recepționată de către recurentă (f.d. 105).

Cererea de recurs a fost depusă la 18 aprilie 2019, adică în termenul prevăzut de lege (f.d. 108-109).

La 02 iulie 2019 în adresa Agenției Rezerve Materiale a fost expediată copia recursului depus de către societate pe acțiuni „CET-Nord”, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

La 24 iulie 2019, Agenția Rezerve Materiale, prin reprezentantul Galina Țurcan în baza procurii nr. 02 din 02 aprilie 2019, a depus referință, solicitând să fie declarat inadmisibil recursul depus de către societatea pe acțiuni „CET-Nord”, cu menținerea deciziei din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 03 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, pe care le consideră legale și întemeiate, invocând că instanțele de judecată au verificat minuțios toate circumstanțele, care au importanță pentru soluționarea justă a prezentei spețe, dând o apreciere corectă suportului probatoriu al cauzei.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că prezentul litigiu a fost soluționat în baza Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000.

Prin Legea nr. 116 din data de 19 iulie 2018, a fost adoptat Codul administrativ al Republicii Moldova.

Conform art. 257 alin. (1) din Codul administrativ, prezentul cod intră în vigoare la 01 aprilie 2019, iar potrivit alin. (2), la data intrării în vigoare a prezentului cod se abrogă Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000.

Conform art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

Conform art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de admitere a acțiunii, din motivele ce succed.

Din actele cauzei rezultă că la 07 ianuarie 2009 Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare și societatea pe acțiuni „CET-Nord” au încheiat contractul nr. 03, prin care ultimei i-a fost dat cu împrumut, pe un termen scurt, 1.500 de tone de păcură, în valoare de 7 milioane 950 mii de lei, termenul de rambursare fiind stabilit până la 06 aprilie 2009 (f.d. 42).

Prin Hotărârea Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009 cu privire la eliberarea unor bunuri materiale din rezervele materialele de stat, pentru asigurarea funcționării continue a întreprinderilor de generare a energiei electrice și a energiei termice și în temeiul Legii nr. 589 din 22 septembrie 1995 privind rezervele materiale de stat și de mobilizare, cu modificările și completările ulterioare, s-a hotărât la pct. 1 ca Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare să elibereze din rezervele materiale de stat, pe bază de contract, cu titlu de împrumut pe termen scurt, păcură: societății pe acțiuni „Centrala Electrică de Termoficare nr. 1, mun. Chișinău” – 1.000 de tone; societății pe acțiuni „Centrala Electrică de Termoficare nr. 2, mun. Chișinău” – 17.500 de tone și societății pe acțiuni „Centrala Electrică de Termoficare Nord, mun. Bălți” – 1.500 de tone.

Conform pct. 2 din Hotărâre, eliberarea păcurii urmând să se efectueze prin derogare de la prevederile Regulamentului cu privire la rezervele materiale de stat, fără depunerea plății pentru garanție și achitarea plății pentru împrumut.

Iar, potrivit pct. 3 din aceeași Hotărâre, întreprinderile de generare a energiei electrice și energiei termice urmau să restituie păcura împrumutată până la 31 decembrie 2009, conform contractelor încheiate cu Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare.

Ulterior, prin Hotărârile Guvernului Republicii Moldova nr.187 din 16 martie 2010, nr. 993 din 26 decembrie 2012, nr. 828 din 08 octombrie 2014, nr. 873 din 22 decembrie 2015, nr. 32 din 25 ianuarie 2017, nr. 44 din 16 ianuarie 2018 și nr. 1257 din 19 decembrie 2018, au urmat un șir de modificări la pct. 3 din Hotărârea Guvernului cu privire la eliberarea unor bunuri materiale din rezervele materialele de stat nr. 20 din 20 ianuarie 2009, referitor la termenul de restituire a păcurii împrumutate în rezervele materialele ale statului.

Astfel, potrivit pct. 3 în redacția Hotărârii Guvernului nr. 32 din 25 ianuarie 2017 „Cu privire la modificarea punctului 3 din Hotărârea Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, societatea pe acțiuni „Centrala Electrică de Termoficare Nord, mun. Bălți” trebuia să restituie păcura împrumutată conform contractului încheiat cu Agenția Rezerve Materiale, după următorul grafic: 60 de tone - în trimestrul IV, anul 2017; 60 de tone – în trimestrul I, anul 2018; 60 de tone – în trimestrul II, anul 2018; 60 de tone în trimestrul III, anul 2018; 60 de tone – în trimestrul IV, anul 2018; 66 de tone – în trimestrul I, anul 2019; 66 de tone - în trimestrul II, anul 2019; 66 de tone – în trimestrul III, anul 2019; 71,364 de tone – în trimestrul IV, anul 2019.

Prin decizia nr. 03 din 11 ianuarie 2018 a Agenției Rezerve Materiale „Cu privire la aplicarea sancțiunilor pecuniare”, s-a dispus încasarea din contul societății pe acțiuni „Centrala Electrică de Termoficare Nord, mun. Bălți” (societatea pe acțiuni „CET-Nord”) a sumei de 42.084,70 de lei , ce constituie 1% din costul bunurilor materiale nelivrate în minus în rezervele materiale ale statului pentru fiecare zi de întârziere în primele 10 zile, conform următorului calcul: 60 de tone de păcură × 7.014,11 lei pentru o tonă de păcură × 1% = 4.208,47 de lei × 10 zile = 42.084,70 de lei, cu titlu de sancțiune pecuniară (f.d. 5).

Prin Hotărârea Guvernului nr. 44 din 16 ianuarie 2018 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, în vigoare din 19 ianuarie 2018, a fost modificat graficul rambursării păcurii în rezervele materiale de stat pentru societatea pe acțiuni „CET-Nord”, după cum urmează: 60 de tone - în trimestrul IV, anul 2018; 60 de tone – în trimestrul I, anul 2019; 60 de tone – în trimestrul II, anul 2019; 60 de tone în trimestrul III, anul 2019; 60 de tone – în trimestrul IV, anul 2019; 66 de tone – în trimestrul I, anul 2020; 66 de tone - în trimestrul II, anul 2020; 66 de tone – în trimestrul III, anul 2020; 71,364 de tone – în trimestrul IV, anul 2020.

Conform art. 13 alin. (1) din Legea privind rezervele materiale de stat și de mobilizare nr. 589-XIII din 22 septembrie 1995, pentru achitarea cu întârziere, livrarea (stocarea) cu întârziere, livrarea (stocarea) în minus, temporizarea restituirii bunurilor materiale, eliberate cu titlu de împrumut cu decalaj în timp și cu titlu de împrumut, în rezervele materiale ale statului, autoritatea responsabilă, întreprinderile, instituțiile și organizațiile subordonate acestora, conform contractului, percep de la furnizori (producători) și agenți economici o penalitate de 1 procent din costul bunurilor materiale neachitate, nelivrate, livrate (stocate) în minus pentru fiecare zi de întârziere în primele 20 de zile și de 1,5 procente pentru fiecare zi următoare, până la momentul onorării integrale a angajamentelor.

Sanctiunea prevăzută în textul legii enunțate constituie o modalitate de răspundere civilă sub forma unei penalități stabilite de lege pentru executarea tardivă a obligațiilor contractuale de către furnizori (producători) și agenți economici.

Conform art. 602 alin. (1) din Codul civil, (până la modificările operate prin Legea privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative nr. 133 din 15 noiembrie 2018, în vigoare din 14 ianuarie 2019, cu unele excepții), în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă.

Astfel, neexecutarea obligației contractuale este omisiunea debitorului de a săvârși prestația care constituie obiectul obligației asumate. Neexecutarea poate fi totală sau parțială. Efectele juridice sunt diferite reieșind din felul neexecutării, precum și din faptul, ce fel de obligații nu au fost executate: dintr-un contract unilateral sau sinalagmatic. În fiecare caz de neexecutare se va tine cont de cauzele acesteia. Neexecutarea poate avea loc din cauza: imposibilității executării și alte motive.

Conform art. 603 alin. (1) din Codul civil, debitorul poartă răspundere numai pentru dol (intenție) sau culpă (imprudență sau neglijență) dacă legea sau contractul nu prevede altfel sau dacă din conținutul sau natura raportului nu reiese altfel.

Conform art. 624 alin. (1), (3) și alin. (5) din Codul civil, clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun.

Clauza penală poate fi stipulată în mărime fixă sau sub forma unei cote din valoarea obligației garantate prin clauza penală sau a părții neexecutate.

Debitorul nu este obligat să plătească penalitate în cazul în care neexecutarea nu se datorează vinovăției sale.

Prin urmare, pentru aplicarea clauzei penale se cer întrunite aceleași condiții ca și în cazul răspunderii civile contractuale, cu deosebirea numai că reclamarea clauzei penale presupune neexecutarea unei obligații principale și că atât existența, cât și întinderea prejudiciului nu necesită a fi dovedite. Creditorul trebuie să dovedească numai existența obligației contractuale și faptul că aceasta nu a fost executată. Numai în cazul în care creditorul ar pretinde despăgubiri în completare, până la acoperirea integrală a prejudiciului, el va trebui să dovedească toate elementele răspunderii contractuale, și în primul rând, existența și întinderea prejudiciului a cărui reparare o pretinde.

În principiu, debitorul este ținut să plătească clauza penală atunci când sunt întrunite toate condițiile acordării de despăgubiri.

Deci, se cere ca neexecutarea să provină din vina debitorului, să-i fie imputabilă, iar dacă el va dovedi cauza străină, va fi exonerat de plata clauzei penale.

Astfel, în ipoteza în care contractul devine imposibil de executat datorită unui caz fortuit, unei forțe majore, a culpei creditorului sau a unui terț, care exclude total sau parțial răspunderea debitorului, penalitatea nu se va achita în totalitate sau proporțional cu mărimea obligației neexecutate din cauze neimputabile debitorului.

Instanța de recurs reține că legiuitorul poate institui sancțiuni cu titlu de penalitate legală, cu condiția respectării principiilor și dispozițiilor generale ale legislației civile privind răspunderea.

Diferența dintre penalitatea contractuală și cea legală constă în stabilirea penalității în primul caz de către părțile contractante, iar în cel de-al doilea caz de către legiuitor prin lege.

Respectiv, în cazul penalității legale legiuitorului este cel care determină anticipat cuantumul despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat pentru neexecutarea obligației necorespunzător sau cu întârziere a contractului.

Analizând materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră eronată decizia instanței de apel, prin care a fost menținută hotărârea primei instanțe de respingere a acțiunii ca neîntemeiată, fără să se țină cont de circumstanțele care au generat neexecutarea obligațiilor contractuale asumate de către societatea pe acțiuni „CET-Nord” prin contractul nr. 03 din 07 ianuarie 2009 încheiat cu Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare, or, din actele cauzei cert rezultă că neexecutarea obligațiilor contractuale se datorează faptului că societatea pe acțiuni „CET-Nord” s-a aflat în imposibilitate reală și obiectivă, condiționată de situația economico-financiară dificilă a societății, și modificările operate pe parcurs în Hotărârea Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009.

Situația economico-financiară dificilă a fost confirmată chiar de Guvernul Republicii Moldova, care prin Hotărârea nr. 44 din 16 ianuarie 2018 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, a prelungit termenul de restituire a păcurii în rezervele materialele ale statului, stabilind pentru societatea pe acțiuni „CET-Nord” un nou grafic de rambursare a păcurii eliberate de Agenția Rezerve Materiale, și anume 60 de tone - în trimestrul IV, anul 2018.

După cum rezultă din Nota Informativă de însoțire a proiectului Hotărârii nr. 44 din 16 ianuarie 2018, temei pentru adoptarea respectivei hotărâri a constituit anume situația economico-financiară dificilă cauzată de nivelul insuficient de achitare a energiei termice către furnizori, de tarifele care nu acoperă cheltuielile justificate ale întreprinderilor energetice, precum și de necesitatea asigurării efectuării plăților către societatea pe acțiuni „Moldovagaz” pentru gazele naturale consumate, și societatea pe acțiuni „CET-Nord” nu a avut posibilitate de a procura cantitatea necesară de păcură pentru asigurarea rezervelor corespunzătoare de combustibil de rezervă (f.d. 45-46).

Până în prezent societatea pe acțiuni „CET-Nord” nu a avut posibilitatea reală de a restitui Agenției Rezerve Materiale combustibilul de rezervă în termenii stabiliți din motiv că procurarea cantităților respective de păcură ar afectat nivelul de achitare a plăților față de societatea pe acțiuni „Moldovagaz” pentru gazele naturale consumate, precum și din motiv că pe conturile recurentei-reclamante au fost aplicate sechestre de către operatorul pieței de gaze naturale (f.d. 11-13).

La data de 31 iulie 2017 datoriile societății pe acțiuni „CET-Nord” față de furnizorii de gaze naturale a constituit 241,1 milioane de lei.

Pe lângă acestea, societatea pe acțiuni „CET-Nord” implementează un proiect investițional finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în cadrul căruia întreprinderea rambursează aceste cheltuieli, fapt ce rezultă din Legea nr. 15 din 20 februarie 2015 privind ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Sistemului termoenergetic al mun. Bălți (SA „Cet-Nord”)” (f.d. 14).

Mai mult ca atât, la 04 august 2017 Ministerul Economiei și Infrastructurii al Republicii Moldova a expediat în adresa Ministerului Finanțelor, Agenției Rezerve Materiale, societății pe acțiuni „Termoelectrica” și societății pe acțiuni „Cet-Nord” scrisoarea nr. 06/1-4426, prin care s-a propus spre avizare proiectul Hotărârii cu privire la

modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009, adică referitor la prelungirea termenului de restituire a păcurii în rezervele materiale ale statului până în trimestru IV, anul 2018 (f.d. 43).

În acest sens nu poate fi reținut argumentul Agenției Rezerve Materiale, preluat ulterior de către instanțele de judecată ierarhic inferioare, precum că Hotărârea Guvernului nr. 44 din 16 ianuarie 2018 „Cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009”, nu are incidență la cazul speței, având în vedere faptul că a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova la 19 ianuarie 2019, iar aplicarea ei situațiilor de până la intrarea ei în vigoare contravine principiului neretroactivității actelor normative, or, până la adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 44 din 16 ianuarie 2018, și respectiv la data de 11 ianuarie 2018, Agenția Rezerve Materiale era deja la curent despre situația economico-financiară dificilă a societății pe acțiuni „CET-Nord” și imposibilitatea executării obligațiilor contractuale, precum și despre modificările ce urmează să fie operate în timpul apropiat în Hotărârea Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009 referitor la prelungirea termenului de restituire a păcurii în rezervele materiale ale statului până în trimestru IV, anul 2018.

Cu toate acestea, Agenția Rezerve Materiale, în condițiile în care a cunoscut despre proiectul Hotărârii de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009, prin care se propunea aprobarea unui nou grafic de restituire a păcurii împrumutate, a optat pentru emiterea actului administrativ contestat de aplicare a sancțiunilor pecuniare față de societatea pe acțiuni „CET-Nord” pentru neexecutarea obligațiilor contractuale, fără a aștepta adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 44 din 16 ianuarie 2018, precum și fără a cere explicații detaliate de la ultima asupra condițiilor și situației ce ține de motivele nerestituirii păcurii.

Date fiind cele relatate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră ca fiind neîntemeiată decizia Agenției Rezerve Materiale nr. 03 din 11 ianuarie 2018 „Cu privire la aplicarea sancțiunilor pecuniare”, prin care s-a dispus încasarea din contul societății pe acțiuni „CET-Nord” a penalității de întârziere în mărime de 42.084, 70 de lei pentru nerestituirea în termen a păcurii împrumutate la rezervele materiale ale statului, emisă cu încălcarea prevederilor art. 624 alin. (5) din Codul civil, or, la cazul speței se atestă suficiente probe concludente din care rezultă că neexecutarea obligațiilor contractuale, stabilite prin contractul nr. 03 din 07 ianuarie 2009, sunt justificate și nu se datorează vinovăției acesteia.

Prin urmare, neexecutarea obligațiilor asumate de către societatea pe acțiuni „CET-Nord” nu întrunește elemente de eschivare sau culpă, ci se datorează unor circumstanțe ce nu depind de voința acesteia, și anume situația economico-financiară dificilă și modificările legislative ce s-au răsfrâns asupra condițiilor de import al păcurei.

Distinct de aceasta, se reține că potrivit pct. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 20 din 20 ianuarie 2009 „Cu privire la eliberarea unor bunuri materiale din rezervele materiale de stat”, în redacția Hotărârii Guvernului nr. 1257 din 19 decembrie 2018 „Pentru modificarea punctului 3 din Hotărârea Guvernului nr.20/2009 cu privire la eliberarea unor bunuri materiale din rezervele materiale de stat”, a fost stabilit un nou grafic pentru societatea pe acțiuni „CET-Nord” de restituire a păcurii împrumutate, după cum urmează: 570 de tone – în trimestrul IV, anul 2019.

În circumstanțele expuse, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că atât prima instanță, cât și instanța de apel, contrar principiului aplicării „triplului test”, ce presupune că limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; să protejeze un interes legitim și să fie necesară într-o societate democratică, greșit au ajuns la concluzia de a respinge acțiunea ca neîntemeiată, or, actul administrativ contestat – decizia nr. 03 din 11 ianuarie 2018 „Cu privire la aplicarea sancțiunilor pecuniare”, a fost emisă de către Agenția Rezerve Materiale contrar legii.

Din considerentele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 03 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, și de a emite o decizie nouă de admitere a acțiunii integral.

În conformitate cu art. 247 și art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se casează integral decizia din 10 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 03 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de societatea pe acțiuni „CET-Nord” împotriva Agenției Rezerve Materiale a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova cu privire la contestarea actului administrativ, și se emite o decizie nouă de admitere a acțiunii, prin care:

Se anulează decizia nr. 03 din 11 ianuarie 2018 a Agenției Rezerve Materiale „Cu privire la aplicarea sancțiunilor pecuniare”, prin care s-a încasat din contul societății pe acțiuni „CET-Nord” suma de 42.084,70 de lei cu titlu de sancțiune pecuniară, ceea ce constituie 1% din costul bunurilor materiale nelivrate în minus în rezervele materiale ale statului pentru fiecare zi de întârziere în primele 10 zile, cu revocarea scrisorii nr. 0106-17 din 11 ianuarie 2018.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoria

Oleg Sternioală

Iurie Bejenaru

Nina Vascan

Victor Burduh

Sveatoslav Moldovan